ΠΡΟΛΟΓΟΣ
XVII
ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ
XXIX
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ
1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΟΥ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ
ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΕΙ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΑΡΧΩΝ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ
ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ
1.
9
Η πειθαρχία στα κοινωνικά σύνολα και η διαντίδραση των μελών των κοινωνικών συνόλων με γνώμονα συγκεκριμένους κανόνες συμπεριφοράς
13
2. Η πειθαρχία στην εκμετάλλευση
13
2.1. Η πειθαρχία ως πτυχή της διοίκησης της εκμετάλλευσης
20
2.2. Η πειθαρχική ευθύνη του εργαζομένου
22
2.3. Η εκμετάλλευση ως πεδίο άσκησης της πειθαρχικής εξουσίας
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ
1.
26
Ο εργοδότης ως φορέας της πειθαρχικής εξουσίας
26
1.1. Οι έννοιες του εργοδότη και του διευθυντικού δικαιώματος
1.2.
28
Η πειθαρχική εξουσία ως ειδικότερη μορφή εκδήλωσης του διευθυντικού δικαιώματος
32
1.3. Η πρόβλεψη περιορισμών κατά την άσκηση της πειθαρχικής εξουσίας
38
2. Νομική θεμελίωση της πειθαρχικής εξουσίας
38
2.1. Συμβατική θεωρία
40
2.2. Θεωρία της ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής
40
2.3. Θεωρία της ένταξης
3.
44
Τα πειθαρχικά όργανα ως φορείς άσκησης της πειθαρχικής εξουσίας
44
3.1. Ίδρυση, σύσταση, αρμοδιότητες και είδη των πειθαρχικών οργάνων
3.2.

49
Η κρίση περί της σκοπιμότητας άσκησης της πειθαρχικής δίωξης και η σχέση της προς την αρχή της ίσης μεταχείρισης
4.
54
Ευθύνη του εργοδότη από την παράνομη ή πλημμελή άσκηση της πειθαρχικής εξουσίας
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ
ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ
58
1. Πεδίο εφαρμογής του πειθαρχικού δικαίου
1.1.
58
Η σχέση εξαρτημένης εργασίας και η ένταξη στην εκμετάλλευση ως κριτήρια υπαγωγής του εργαζομένου στο πεδίο εφαρμογής του πειθαρχικού δικαίου
58
1.1.1. Η σχέση εξαρτημένης εργασίας
61
1.1.2. Η ένταξη του εργαζομένου στην εκμετάλλευση
1.2.
63
Εμφάνιση νέων μορφών απασχόλησης και διεύρυνση της έννοιας της εξάρτησης
1.3.
68
Μη αυτόματη υπαγωγή στο πειθαρχικό δίκαιο της εκμετάλλευσης των λοιπών εργαζομένων
69
1.4. Διευθύνοντες υπάλληλοι και υπαγωγή τους στο πειθαρχικό δίκαιο
1.5.
71
Η λήξη της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας και η λήξη της υπαγωγής στο πειθαρχικό δίκαιο της εκμετάλλευσης
2.
75
Η άσκηση της πειθαρχικής εξουσίας με γνώμονα την προστασία των θεμελιωδών εργασιακών δικαιωμάτων και την αξίωση σεβασμού της αξιοπρέπειας του εργαζομένου
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ
Η ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ
1.
82
Το πειθαρχικό δίκαιο ως απόρροια και σημείο σύγκλισης των συγκρούσεων στην εκμετάλλευση
85
2. Το πειθαρχικό δίκαιο ως τμήμα του εργατικού δικαίου
88
3. Κανονιστικό πλαίσιο του πειθαρχικού δικαίου της εκμετάλλευσης
88
3.1. Νομοθετικές ρυθμίσεις για το πειθαρχικό δίκαιο της εκμετάλλευσης
90
3.2. Το πειθαρχικό δίκαιο ως περιεχόμενο του κανονισμού εργασίας
3.2.1.
90

Ο κανονισμός εργασίας ως μέσο ρύθμισης και μεταβολής των όρων εργασίας
90
Α. Έννοια και περιεχόμενο του κανονισμού εργασίας
92
Β. Είδη και νομική φύση των κανονισμών εργασίας
Γ.
95
Ο κανονισμός εργασίας ως μέσο περιορισμού του διευθυντικού δικαιώματος
97
3.2.2. Η θέσπιση πειθαρχικού δικαίου στον κανονισμό εργασίας
97
Α. Το πειθαρχικό δίκαιο ως περιεχόμενο του κανονισμού εργασίας
Β.
100
Θέσπιση πειθαρχικού δικαίου με βάση κανονισμό που προϋποθέτει τη συμμετοχή των εργαζομένων
3.2.3.
101
Η τύχη των διατάξεων του πειθαρχικού δικαίου μετά τη λήξη ισχύος της συλλογικής σύμβασης εργασίας/διαιτητικής απόφασης
106
3.2.4. Πειθαρχικό δίκαιο και μεταβίβαση επιχείρησης
109
4. Πειθαρχική εξουσία χωρίς πειθαρχικό δίκαιο
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ
Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΡΧΩΝ ΣΤΟ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ
ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ
113
1. Οι αρχές στο δίκαιο
113
1.1. Έννοια και διαμόρφωση των δικαιικών αρχών
1.2.
115
Η θέση των αρχών στο δίκαιο και οι θεωρίες του νομικού θετικισμού και του νομικού ιδεαλισμού
118
1.3. Η λειτουργία των δικαιικών αρχών
118
1.3.1. Γενική οριοθέτηση
119
1.3.2. Προστατευτική λειτουργία
119
1.3.3. Συμπληρωματική λειτουργία
120
1.3.4. Ερμηνευτική λειτουργία - Αξιολόγηση συμπεριφορών
120
1.3.5. Ενοποιητική/Συνεκτική λειτουργία
121
2. Οι θεμελιώδεις αρχές του εργατικού δικαίου
121
2.1. Ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας του εργατικού δικαίου

123
2.2. Οι κατ’ ιδίαν αρχές του εργατικού δικαίου
2.2.1.
123
Η αρχή της προστασίας του εργαζομένου - Η προστατευτική αρχή
123
2.2.2. Η αρχή της συλλογικής αυτονομίας
124
2.2.3. Η αρχή της συμμετοχής
125
2.2.4. Η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης
126
2.3. Η προστατευτική λειτουργία των αρχών του εργατικού δικαίου
3.
129
Σκοποί, λειτουργία και διαμόρφωση των αρχών του πειθαρχικού δικαίου της εκμετάλλευσης
4.
134
Η παράβαση των αρχών του πειθαρχικού δικαίου της εκμετάλλευσης και οι συνέπειες της
4.1.
134
Διατάξεις πειθαρχικού δικαίου αντίθετες στις αρχές του πειθαρχικού δικαίου
4.1.1.
135
Περιπτώσεις διατάξεων πειθαρχικού δικαίου αντίθετες στις αρχές του πειθαρχικού δικαίου
4.1.2.
138
Συνέπειες της παράβασης των αρχών του πειθαρχικού δικαίου στο κύρος των διατάξεων του κανονισμού
4.2.
139
Άσκηση της πειθαρχικής εξουσίας και πειθαρχικές αποφάσεις κατά παράβαση των αρχών του πειθαρχικού δικαίου
144
4.3. Ο δικαστικός έλεγχος των πειθαρχικών αποφάσεων
145
4.3.1. Δικαιώματα του πειθαρχικά διωκόμενου εργαζομένου
4.3.2.
150
Ο δικαστικός έλεγχος και η μη δυνατότητα μεταβολής της πειθαρχικής ποινής
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΟΙ ΚΑΤ’ ΙΔΙΑΝ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ
Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ
153
1. Η αρχή της πρόβλεψης ως πτυχή του σύγχρονου κράτους δικαίου
2.
156
Η αρχή της πρόβλεψης στο πειθαρχικό δίκαιο των δημοσίων υπαλλήλων

158
3. Η αρχή της πρόβλεψης στο πειθαρχικό δίκαιο της εκμετάλλευσης
160
3.1. Η πρόβλεψη του πειθαρχικού παραπτώματος
3.1.1.
160
Η έννοια του πειθαρχικού παραπτώματος και η σημασία της τυποποίησής του
165
3.1.2. Η μορφή της τυποποίησης των πειθαρχικών παραπτωμάτων
166
Α. Περιοριστική αναφορά των πειθαρχικών παραπτωμάτων
Β.
166
Πρόβλεψη γενικής ρήτρας εκδήλωσης αντιπειθαρχικών συμπεριφορών
Γ.
167
Συνδυασμός γενικής ρήτρας και ενδεικτικής αναφοράς πειθαρχικών παραπτωμάτων
168
Δ. Η άποψή μας
172
3.2. Η πρόβλεψη της πειθαρχικής ποινής
172
3.2.1. Η πειθαρχική ποινή και η σημασία της πρόβλεψής της
177
3.2.2. Τα είδη των πειθαρχικών ποινών
180
3.2.3. Κατηγοριοποίηση των πειθαρχικών ποινών
180
Α. Χρηματικές ποινές
181
Β. Ηθικές ποινές
183
Γ. Μικτές/Επαγγελματικές ποινές
185
Δ. Η απώλεια της θέσης εργασίας
3.2.4.
186
Ο τρόπος πρόβλεψης των πειθαρχικών ποινών και η αντιστοίχιση μεταξύ παραπτωμάτων και ποινών
Α.
186
Περιοριστική πρόβλεψη του είδους και του ύψους των πειθαρχικών ποινών
188
Β. Οριοθέτηση των κατ’ ιδίαν πειθαρχικών ποινών
Γ.
189
Η επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων σε περίπτωση παράβασης της αρχής της πρόβλεψης των πειθαρχικών ποινών
191
Δ. Η αντιστοίχιση μεταξύ παραπτωμάτων και ποινών

192
3.3. Η πρόβλεψη της πειθαρχικής διαδικασίας
3.3.1.
192
Η σημασία της θέσπισης διαδικαστικών κανόνων στο πειθαρχικό δίκαιο
3.3.2.
194
Η πειθαρχική τιμώρηση και η συνδρομή λόγου καταγγελίας της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ
Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ
ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΑ ΔΙΩΚΟΜΕΝΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ
1.
Το τεκμήριο αθωότητας του διωκομένου επί διαδικασιών με κυρωτικό
205
χαρακτήρα
2.
207
Το τεκμήριο αθωότητας στο πειθαρχικό δίκαιο των δημοσίων υπαλλήλων
3.
209
Έννοια και σκοπιμότητα εφαρμογής της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας στο πειθαρχικό δίκαιο της εκμετάλλευσης
4.
213
Η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας και ο βαθμός της πεποίθησης του πειθαρχικού οργάνου για την ενοχή του εργαζομένου
4.1.
213
Η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας κατά το στάδιο της πειθαρχικής προδικασίας
213
4.1.1. Η έναρξη της πειθαρχικής προδικασίας
214
Α. Οίκοθεν/Αυτεπάγγελτη έναρξη της πειθαρχικής προδικασίας
214
Β. Πειθαρχική αγωγή
215
Γ. Πειθαρχική καταγγελία
4.1.2.
215
Το τεκμήριο αθωότητας και η κρίση περί της άσκησης της πειθαρχικής δίωξης βάσει επαρκών ενδείξεων
4.2.
217
Η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας κατά το στάδιο της κύριας πειθαρχικής διαδικασίας
4.2.1.
217
Η πλήρης απόδειξη ως προϋπόθεση επιβολής πειθαρχικής ποινής
218
4.2.2. Τα αποδεικτικά μέσα της πειθαρχικής διαδικασίας
224

4.2.3. Το εφαρμοστέο σύστημα απόδειξης στην πειθαρχική δίκη
227
5. Το τεκμήριο αθωότητας και η υπαιτιότητα του εργαζομένου
6.
231
Διαπίστωση της παράβασης της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας μέσω ενός διευρυμένου δικαστικού ελέγχου
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ
Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΑ
ΔΙΩΚΟΜΕΝΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ
1.
238
Η απολογία και η ακρόαση των διαδίκων ως ειδικότερες μορφές εκδήλωσης του δικαιώματος δικαστικής προστασίας στο δίκαιο
240
2. Το δικαίωμα απολογίας στη δημοσιοϋπαλληλική πειθαρχική δίκη
242
3. Το δικαίωμα απολογίας στο πειθαρχικό δίκαιο της εκμετάλλευσης
4.
247
Άσκηση και περιεχόμενο του δικαιώματος απολογίας του πειθαρχικά διωκόμενου εργαζομένου
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ
Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ
252
1. Η αρχή της αναλογικότητας στο δίκαιο
2.
255
Η αναλογία πειθαρχικού παραπτώματος και πειθαρχικής ποινής στη δημοσιοϋπαλληλική πειθαρχική δίκη
3.
257
Η αναλογία πειθαρχικού παραπτώματος και πειθαρχικής ποινής στο πειθαρχικό δίκαιο της εκμετάλλευσης
4.
260
Ο τρόπος διαπίστωσης της αναλογίας πειθαρχικού παραπτώματος και πειθαρχικής ποινής
260
4.1. Διαπίστωση της αναλογίας
4.2.
262
Ειδικότερες παράμετροι καθορισμού της αναλογίας πειθαρχικού παραπτώματος και πειθαρχικής ποινής
262
4.2.1. Η βαρύτητα του πειθαρχικού παραπτώματος
265
4.2.2. Η προσωπικότητα του πειθαρχικού παραβάτη
5.
270
Η αναλογικότητα επί συρροής πειθαρχικών παραπτωμάτων και πειθαρχικών ποινών.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ
272
1. Η αιτιολόγηση των δικαστικών αποφάσεων
2.
274
Η αιτιολόγηση της απόφασης στο πλαίσιο της δημοσιοϋπαλληλικής πειθαρχικής δίκης
3.
275
Η αιτιολογία της πειθαρχικής απόφασης στο πειθαρχικό δίκαιο της εκμετάλλευσης
275
3.1. Έννοια, σκοποί και λειτουργία της αιτιολογίας
3.2.
280
Η αιτιολογία ως τυπική και ουσιαστική προϋπόθεση της πληρότητας και της ορθότητας της πειθαρχικής απόφασης
280
3.2.1. Ως τυπική προϋπόθεση
281
3.3.2. Ως ουσιαστική προϋπόθεση
4.
283
Οι μορφές παράβασης της αρχής της αιτιολογίας των πειθαρχικών αποφάσεων
284
4.1. Η παντελής έλλειψη αιτιολογίας
284
4.2. Η πλημμελής αιτιολογία
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ
Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΗΣ
ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗΣ ΔΙΩΞΗΣ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΗΣΗΣ
288
1. Η απαγόρευση της διπλής δίωξης και τιμώρησης στο δίκαιο
2.
289
Η απαγόρευση της διπλής δίωξης και τιμώρησης του πειθαρχικά διωκόμενου δημοσίου υπαλλήλου
3.
290
Η απαγόρευση της διπλής πειθαρχικής δίωξης και τιμώρησης στο πειθαρχικό δίκαιο της εκμετάλλευσης
4.
294
Η απαγόρευση διπλής πειθαρχικής τιμώρησης και η επέλευση επιγενόμενων δυσμενών συνεπειών
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ
Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΤΑΧΕΙΑΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ
1.
298
Η σημασία του χρόνου στο δίκαιο και η αξίωση ταχείας ολοκλήρωσης των διωκτικών διαδικασιών

2.
301
Ο χρόνος στο δημοσιοϋπαλληλικό πειθαρχικό δίκαιο: Η παραγραφή των πειθαρχικών παραπτωμάτων και οι προθεσμίες της πειθαρχικής διαδικασίας
3.
302
Η αρχή της ταχείας ολοκλήρωσης της πειθαρχικής δίκης στην εκμετάλλευση
304
4. Ο καθορισμός της χρονικής διάρκειας της πειθαρχικής δίκης
304
4.1. Τρόποι καθορισμού
305
4.2. Η θεσμοθέτηση προθεσμιών
305
4.2.1. Η δυνατότητα θεσμοθέτησης προθεσμιών με νόμο
307
4.2.2. Η θεσμοθέτηση προθεσμιών με κανονισμό εργασίας
311
4.3. Η διεξαγωγή και ολοκλήρωση της πειθαρχικής δίκης σε εύλογο χρόνο
4.4.
313
Η εύλογη διάρκεια της πειθαρχικής δίκης και η αποδυνάμωση της εξουσίας πειθαρχικής δίωξης και τιμώρησης
318
5. Η εφαρμογή της αρχής
318
5.1. Στο στάδιο της πειθαρχικής προδικασίας
319
5.2. Στο στάδιο της κύριας πειθαρχικής διαδικασίας
320
5.3. Στο στάδιο εκτέλεσης της πειθαρχικής ποινής
322
6. Αναστολή της πειθαρχικής δίκης και παράλληλη ποινική δίκη
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ
Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΑ ΔΙΩΚΟΜΕΝΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ
325
1. Ο σεβασμός της προσωπικότητας και της αξιοπρέπειας στο δίκαιο
2.
329
Ο σεβασμός της προσωπικότητας του πειθαρχικά διωκόμενου δημοσίου υπαλλήλου.
331
3. Η προστασία της προσωπικότητας του εργαζομένου
4.
333
Η αξίωση σεβασμού της προσωπικότητας του πειθαρχικά διωκόμενου εργαζομένου.
5.
339
Μορφές παράνομης προσβολής της προσωπικότητας του πειθαρχικά διωκόμενου εργαζομένου
343

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ
353
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ
353
I. Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία
369
II. Ξενόγλωσση βιβλιογραφία
375
ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ